

**Wyrok z dnia 19 września 1996 r.
I PRN 70/96**

Kompetencja dyrektora szkoły do rozwiązania stosunku pracy z nauczycielem w trybie art. 20 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. Nr 3, poz. 19 ze zm.) nie obejmuje - z wyjątkiem sytuacji całkowitej likwidacji szkoły - nauczycieli mających na podstawie art. 73 ust. 1 tej ustawy roszczenie o udzielenie płatnego urlopu dla poratowania zdrowia.

Przewodniczący SSN: Walerian Sanetra, Sędziowie SN: Andrzej Kijowski (sprawozdawca), Jerzy Kuźniar.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 19 września 1996 r. sprawy z powództwa Aliny G. przeciwko Szkole Podstawowej [...] w S. o przywrócenie do pracy, na skutek rewizji nadzwyczajnej Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego [...] od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach z dnia 18 grudnia 1995 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok oraz poprzedzający go wyrok Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Starachowicach z dnia 6 listopada 1995 r. [...] i przekazał sprawę temuż Sądowi do ponownego rozpoznania.

U z a s a d n i e n i e

Powódka Alina G. w pozwie z dnia 7 września 1995 r., wniesionym przeciwko Szkole Podstawowej [...] w S., domagała się przywrócenia do pracy z dniem 1 września 1995 r. W uzasadnieniu swego żądania powódka podała, że w dniu 25 sierpnia 1995 r. od dyrektora pozwanej szkoły otrzymała oświadczenie o rozwiązaniu stosunku pracy z dniem 1 września 1995 r. w trybie przepisu art. 20 ustawy - Karta Nauczyciela. Rozwiązanie to jest zdaniem powódki niezgodne z postanowieniem art. 73 ust. 1 Karty Nauczyciela, gdyż nastąpiło przed uprawomocnieniem się wyroku, którym Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Starachowicach zobowiązał stronę pozwaną do udzielenia zainteresowanej płatnego urlopu dla poratowania zdrowia w okresie od dnia 24 czerwca 1995 r. do dnia 10 czerwca 1996 r.

Odpowiadając na pozew w dniu 18 września 1995 r. strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa, gdyż rozwiązanie stosunku pracy na podstawie art. 20 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela nastąpiło wskutek zmian organizacyjnych w szkole, polegających na zmniejszeniu się liczby oddziałów klasowych, a w takiej sytuacji nie stosuje się przepisów Kodeksu pracy o zakazie wypowiedzenia w czasie urlopu wypoczynkowego oraz innej usprawiedliwionej nieobecności w pracy.

Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Starachowicach wyrokiem z dnia 6 listopada 1995 r. [...] oddalił powództwo, podając w motywach takiego rozstrzygnięcia, że spełnione zostały przesłanki zastosowania art. 20 Karty Nauczyciela, który to przepis nie pozbawia pracodawcy prawa rozwiązania stosunku pracy również w okresie korzystania z płatnego urlopu dla poratowania zdrowia.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach wyrokiem z dnia 18 grudnia 1995 r. [...] oddalił rewizję powódki. W uzasadnieniu swego orzeczenia Sąd Wojewódzki podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji, poszerzając jego argumentację o następujące wnioski. Karta Nauczyciela nie normuje rozwiązania stosunku pracy bez wypowiedzenia. Według utrwalonej judykatury Sądu Najwyższego następuje ustanie stosunku pracy nauczycieli na podstawie przepisu jej art. 20. Zgodnie z postanowieniem art. 98 Karty należy więc w takim wypadku stosować art. 53 KP, który nie zabrania rozwiązania stosunku pracy bez wypowiedzenia w sytuacjach identycznych ze stanem faktycznym przedmiotowej sprawy.

Powyższe wyroki rewizją nadzwyczajną z dnia 31 maja 1996 r. zaskarżył Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, zarzucając im rażące naruszenie art. 20 oraz art. 73 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. Nr 3, poz. 19 ze zm.) i wnosząc na podstawie art. 422 § 2 KPC o uchylenie tych orzeczeń oraz o przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Starachowicach do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu takich wniosków skarżący wyraził pogląd, że zwolnienie nauczyciela bez wypowiedzenia na podstawie art. 20 Karty jest obok całkowitej bądź częściowej likwidacji szkoły dopuszczalne tylko w razie takich zmian organizacyjnych, które przez zmniejszenie liczby oddziałów, zmianę planu nauczania, czy zwiększenie obowiązkowego wymiaru zajęć uniemożliwiają dalsze jego zatrudnianie w pełnym wymiarze zajęć. Zastosowanie art. 20 Karty wymaga więc ustalenia, że pomiędzy takimi zmianami organizacyjnymi a faktyczną niemożliwością dalszego pełnowymiarowego zatrudnienia nauczyciela zachodzi przyczynowy związek, czego - zdaniem skarżącego - nie sposób uczynić, jeżeli w momencie dokonywania takiej oceny zainteresowany nie pracuje, korzystając np., jak powódka, z rocznego urlopu dla poratowania zdrowia.

Taka interpretacja wyżej powołanego przepisu znajduje według skarżącego potwierdzenie i głębokie merytoryczne uzasadnienie w pozostałych uregulowaniach Karty, odnoszących się zwłaszcza do ochrony zdrowia mianowanego nauczyciela i jego statusu w okresie rekonwalescencji. Skarżący zwraca tu uwagę na przepis art. 73 ust. 1 Karty, który pod pewnymi warunkami przyznaje nauczycielowi prawo do płatnego urlopu dla poratowania zdrowia. Cel takiego urlopu, tzn. odzyskanie zdolności do pracy, zostałyby zatem zniweczony, gdyby w jego trakcie pracodawca mógł nauczycielowi złożyć oświadczenie o niezwłocznym rozwiązaniu stosunku pracy. Sytuacji nauczyciela korzystającego z urlopu dla poratowania zdrowia nie sposób więc przyrównywać do sytuacji zatrudnionego, który w okresie urlopu wychowawczego zostaje zwolniony z pracy w trybie przepisów ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 1990 r. Nr 4, poz. 19 ze zm.), kiedy to zainteresowany może nabyć prawo do zasiłku wychowawczego wypłacanego przez ZUS.

Skarżący podnosi wreszcie, że nabycie prawa do urlopu dla poratowania zdrowia chroni nauczyciela przed rozwiązaniem stosunku pracy po upływie rocznego okresu niezdolności do pracy wskutek choroby (art. 23 ust. 1 pkt 2 Karty). Jeśli zatem w drodze dalekiej analogii dopuścić stosowanie w spornym przypadku przepisu art. 53 KP, to należałoby uznać, że trwanie urlopu dla poratowania zdrowia jest w zakresie ochrony przed rozwiązaniem stosunku pracy porównywalne z okresem pobierania zasiłku chorobowego. Innymi słowy urlop taki nie upoważnia do rozwiązania stosunku pracy,

jak twierdzi Sąd Wojewódzki, ale wręcz przedłuża ochronę przed takim rozwiązaniem.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rewizja nadzwyczajna jest uzasadniona. W obu zaskarżonych wyrokach doszło bowiem rzeczywiście do rażącego naruszenia przepisu art. 20 w związku z art. 73 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. Nr 3, poz. 19 ze zm.) powoływanej dalej jako "Karta".

Punktem wyjścia dla kwalifikacji prawnej ustalonego stanu faktycznego sprawy, Sądy obu instancji uczyniły przepis art. 20 Karty i zbagatelizowały doniosłość orzeczenia właściwej komisji lekarskiej z dnia 6 czerwca 1995 r., że powódka ze względu na stan zdrowia powinna w celu przeprowadzenia leczenia powstrzymać się od pracy w okresie od dnia 11 czerwca 1995 r. do dnia 10 czerwca 1996 r., przedłożonego pracodawcy w dniu 10 czerwca 1995 r. przy wniosku zainteresowanej o udzielenie jej "urlopu zdrowotnego". Tymczasem przedłożenie takiego orzeczenia przez nauczyciela, który przepracował w szkole co najmniej 3 lata i jest zatrudniony w pełnym wymiarze aktualizuje po stronie dyrektora szkoły obowiązek udzielenia zainteresowanemu na okres do jednego roku płatnego urlopu dla poratowania zdrowia. Wspomniana powinność wynika z postanowienia art. 73 ust. 1 zd. 1 Karty i ten właśnie przepis powinien być w pierwszej kolejności obiektem zainteresowania Sądów obu instancji.

Stylizacja tego przepisu, że dyrektor szkoły "udziela urlopu", jest na tyle jednoznaczna i kategorierna, iż nie pozostawia pracodawcy żadnego luzu decyzyjnego. Udzielenie urlopu zgodnie z treścią orzeczenia komisji lekarskiej stanowi więc przedmiot pracowniczego roszczenia, które w razie bezprawnej odmowy pracodawcy może być dochodzone w drodze sądowej, przy czym wyrok ustalający obowiązek złożenia przez pracodawcę oświadczenia o udzieleniu urlopu zastępuje takie oświadczenie. Tak też postąpiła powódka, uzyskując należny jej urlop dla poratowania zdrowia w drodze wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Starachowicach z dnia 4 października 1995 r. [...]

Wprawdzie przepisy Karty nie stanowią *expressis verbis*, że w okresie korzystania z urlopu dla poratowania zdrowia chroniona jest trwałość stosunku pracy urlopowanego nauczyciela, ale wynika to pośrednio z samej konstrukcji takiego urlopu, zapewniającego zainteresowanemu zachowanie prawa do wynagrodzenia, będącego elementem treści stosunku pracy. Wniosek taki potwierdza również przepis art. 23 ust. 1 pkt 2 Karty, który stanowi, że stosunek pracy mianowanego nauczyciela "rozwiązuje się" po upływie rocznej niezdolności do pracy spowodowanej chorobą, z tym jednak, iż w wypadkach szczególnie uzasadnionych, po stwierdzeniu przez komisję lekarską poprawy stanu zdrowia i możliwości powrotu do pracy, wspomniany okres roczny może być przedłużony do dwóch lat, licząc okres choroby łącznie z urlopem dla poratowania zdrowia. W takiej sytuacji stosunek pracy "nie rozwiązuje się" więc przed upływem dwuletniego okresu.

Za pełną ochroną trwałości stosunku pracy przemawia wreszcie cel urlopu dla poratowania zdrowia. Jest nim bowiem "przeprowadzenie zaleconego leczenia", którego skuteczność wymaga wykluczenia groźby utraty w tym czasie miejsca pracy, zapewniającego nauczycielowi i jego rodzinie środki utrzymania, ale także możliwość realizowania zawodowych ambicji.

Korzystanie z płatnego urlopu dla poratowania zdrowia nie wyklucza oczywiście zaistnienia w tym czasie zdarzeń aktualizujących kompetencję pracodawcy określoną w art. 20 Karty. Chodzi tu o uprawnienie do rozwiązania stosunku pracy z nauczycielem, którego nie można zatrudniać dalej w pełnym wymiarze zajęć wskutek całkowitej albo częściowej likwidacji szkoły, a także zmian organizacyjnych powodujących zmniejszenie liczby oddziałów w szkole, zmian planu nauczania bądź zwiększenia obowiązkowego pensum zajęć. Co prawda powołany przepis nie stanowi wprost, że w jego podmiotowym zakresie zastosowania nie mieszczą się nauczyciele korzystający z płatnego urlopu dla poratowania zdrowia, ale takie zawężenie wspomnianego zakresu każe przyjąć metodologiczne założenie wykładni o racjonalności działań prawodawczych. Racjonalnemu prawodawcy nie sposób bowiem przypisać zamiaru połączenia bezwzględnego obowiązku udzielenia urlopu na podstawie art. 73 ust. 1 Karty z równoczesnym zezwoleniem na rozwiązanie stosunku pracy w trybie jej art. 20 ust. 1, chyba, że zachodzi sytuacja całkowitej likwidacji szkoły. Poza ostatnio wskazanym wyjątkiem, kompetencja z art. 20 ust. 1 Karty nie dotyczy więc nauczycieli korzystających z urlopu dla poratowania zdrowia, względnie mających roszczenie o udzielenie takiego urlopu.

Dotychczasowe rozważania wskazują, że dopuszczenie do zwolnienia powódki w trybie art. 20 Karty w okresie objętym roszczeniem o urlop dla poratowania zdrowia, wynikającym z art. 73 ust. 1 Karty, jest rażącym naruszeniem tych przepisów i dlatego zaskarżone wyroki podlegają uchyleniu. Orzeczenie reformatoryjne wymaga jednak dodatkowych ustaleń co do należnych powódce roszczeń płacowych, zarówno gdy chodzi o wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy po niezwłocznym rozwiązaniu stosunku pracy (art. 57 § 1 KPC w związku z art. 98 Karty), jak też o wynagrodzenie za czas urlopu dla poratowania zdrowia, które to roszczenie - według oświadczenia pełnomocnika powódki na rozprawie przed Sądem Najwyższym w dniu 19 września 1996 r. - zostało częściowo zaspokojone. W tym też zakresie sprawę przekazano Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Z wyżej podanych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 422 § 2 KPC orzekł jak w sentencji wyroku.

=====